

L'Home del Neandertal va habitar la Cerdanya

Un equip d'arqueòlegs topa amb una troballa històrica en una cova d'Olopte: eines fetes per neandertals que avancen com a mínim 18.000 anys la presència homínida establerta fins ara a la vall

Recreació d'una família de neandertals / TOM BJORKLUND

En un racó de la Solana, a tocar del riu Duran i del Segre, a redós de l'estret d'Isòvol i el tossal de Baltarga, allà on ara se separen els límits provincials, la història amagava una sorpresa sobre els primers habitants de la vall. La **Cerdanya** ha documentat per primera vegada evidències de **presència neandertal** amb la descoberta d'eines de pedra en una cova d'**Olopte (anomenada pels tècnics cova C), al terme municipal d'Isòvol**. Les peces van ser elaborades amb el **mètode Levallois**, una tècnica de talla característica dels neandertals i reconeguda internacionalment, que permet als investigadors atribuir-les sense cap marge d'equivocació a aquest grup humà. La troballa obre ara una nova etapa en el coneixement de l'ocupació humana de la vall i omple un buit en el mapa dels jaciments neandertals: aquest ancestre emparentat amb l'Homo Sapiens va ser al Pirineu.

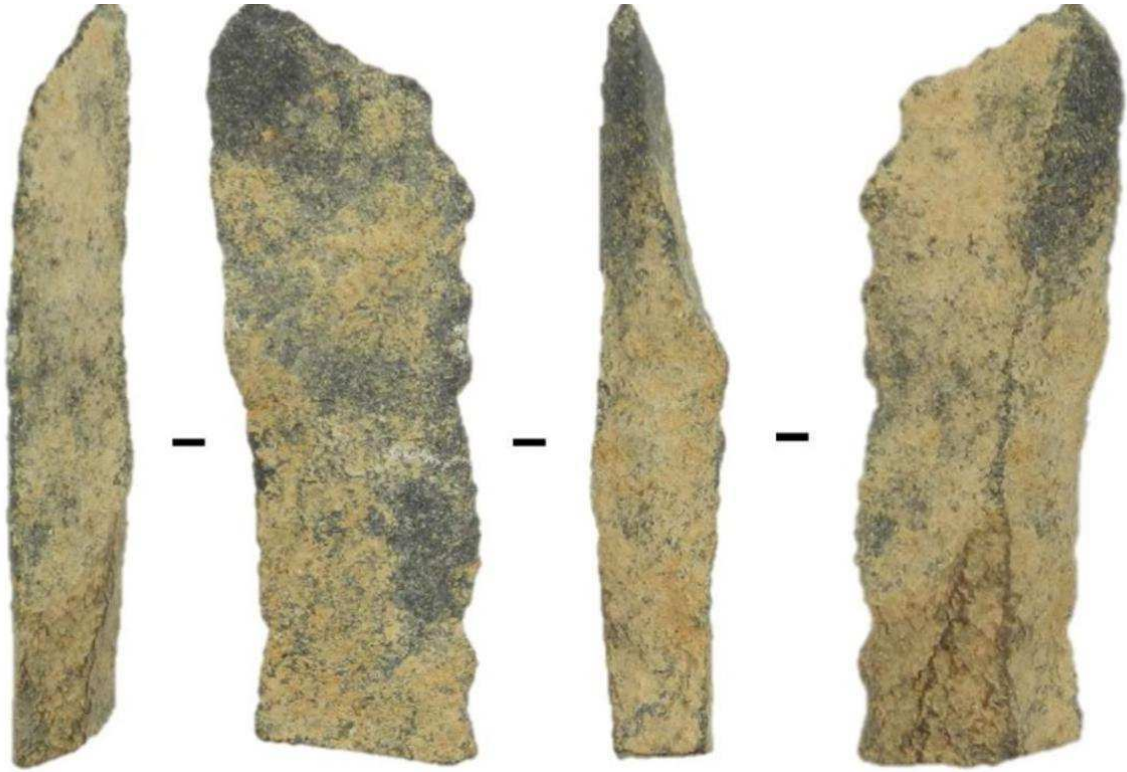
El **neandertal és un homínid** perquè pertany al gènere *Homo*, el mateix gènere al qual pertany l'ésser humà actual (*Homo sapiens*), i per tant és una espècie humana, no un avantpassat simiesc. Els neandertals i els humans moderns són **espècies humanes emparentades** que van conviure durant milers d'anys i es van creuar, de manera que les poblacions actuals d'origen no africà conserven aproximadament entre un **1% i un 2% d'ADN neandertal**.

L'equip d'arqueòlegs a la cova Olopte / UB UPF URV

Les excavacions a la cova C d'Olopte formen part d'un **projecte de recerca finançat pel Departament de Cultura de la Generalitat**, a través del Servei d'Arqueologia, i desenvolupat amb la participació del Seminari d'Estudis i Recerques Prehistòriques (SERP) de la **Universitat de Barcelona**, la **Universitat Pompeu Fabra** i la **Universitat Rovira i Virgili**, aquesta última a través de l'**Institut de Paleoecologia Humana i Evolució Social (IPHES-CERCA)**. Xavier Mangado, investigador de la Universitat de Barcelona i director del projecte, hi treballa conjuntament amb investigadors de diverses institucions nacionals i estrangeres, co-dirigeixen les tasques arqueològiques els Drs. Oscar Parque i Ma Gema Chacón.

«Hem localitzat unes restes lítiques, unes restes d'eines de pedra que, per la manera com estan fabricades, com estan tallades, corresponen a un mètode de talla propi i característic dels neandertals», explica Mangado. El sistema Levallois permetia obtenir **ascles** a partir de la preparació d'un nucli de pedra i constitueix un dels indicadors tecnològics que permeten identificar l'activitat neandertal.

Els elements trobats de cultura neandertal / UB UPF URV

La descoberta permet afirmar que «com a mínim alguns neandertals, en un moment determinat que encara no sabem, van passar per Cerdanya». La cronologia exacta encara està pendent de les **datacions absolutes** dels sediments del jaciment. Aquest procés, basat en tècniques de luminescència estimulada òpticament i diferent del Carboni 14, requereix diversos mesos de preparació i anàlisi de les mostres.

Actualment, els investigadors poden situar les troballes dins la forquilla cultural associada als neandertals a Europa, aproximadament entre **250.000 i 40.000 anys enrere**. La datació permetrà determinar en quin moment d'aquest període es va produir l'ocupació d'Olopte C. En qualsevol cas, la troballa fa retrocedir com a mínim fins als 40.000 anys la presència humana coneguda a la Cerdanya.

Fins ara, les restes de la presència humana més antigues documentades a la comarca corresponien al **turó de Montlleó**, on les excavacions havien permès identificar grups de la nostra espècie d'uns 22.000 anys d'antiguitat. «Com a mínim, retrassariem dels 22.000 que tenim ara amb Montlleó fins als 40.000 de la cova d'Olopte C», apunta Mangado. La cronologia podria ser encara més antiga, però els investigadors prefereixen esperar els resultats de les datacions abans de concretar-la.

Un buit en el mapa neandertal del Pirineu

La troballa té una rellevància especial perquè la **Cerdanya** ocupava fins ara un buit en la distribució coneguda dels jaciments neandertals del Pirineu. Hi ha

evidències d'aquests grups humans al vessant nord, a la zona del Rosselló i les muntanyes del voltant, i també en diversos punts del territori català, com els voltants de Banyoles, el Garraf, l'Anoia, el Moianès, Tarragona i el Prepirineu de Lleida.

«Ara sabem que hi van passar. Ens permet omplir un buit bastant important», explica Mangado. La descoberta demostra que els neandertals també podien utilitzar la **Cerdanya com a corredor de pas** entre els dos vessants del Pirineu, més enllà de les rutes per la costa que fins ara s'havien plantejat.

La situació geogràfica de la comarca afavoreix aquesta hipòtesi. La Cerdanya és una plana elevada i una de les grans vies naturals de comunicació a través de la serralada, amb el **Segre** com un dels principals eixos de connexió. «No ens hem d'imaginar travessant l'Aneto, sinó travessant la plana de la Cerdanya», resumeix l'arqueòleg.

Una de les evidències més significatives de la mobilitat d'aquests grups és la matèria primera utilitzada en una de les eines. Es tracta de **jaspi del Canigó**, un material que es localitza a les terrasses del riu Tet, als peus del massís del Canigó, però que no es troba a la Cerdanya. «Això és una evidència irrefutable que aquests neandertals, com a mínim, van pujar des d'aquesta banda "francesa" amb aquest material», afirma Mangado.

Les excavacions han recuperat **restes d'animals** i una llar de foc, elements que encara estan en estudi. Els investigadors analitzen si els ossos presenten marques de tall que permetin determinar si els animals van ser caçats i processats pels neandertals. Aquestes dades podrien aportar informació sobre les activitats desenvolupades al jaciment i els recursos que aprofitaven els seus ocupants.

El projecte tindrà continuïtat durant els pròxims **quatre anys**, amb noves campanyes d'excavació a la cova C d'Olopte. El jaciment va ser protegit per la Generalitat després d'haver estat vandalitzat el 2025. Els investigadors preveuen ampliar el registre arqueològic i buscar noves eines, restes de fauna, llars de foc o eventuais restes humanes que permetin precisar la cronologia i reconstruir amb més detall la presència dels neandertals a la Cerdanya.